

N:o 164.

Af herrar **C. J. Jakobson** och **C. Rydberg**, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anslag till nya kasernetablissemment m. m.

Det har för visso varit ett mycket magtpåliggande värf att välja lämpliga förläggningssorter för de nya regementen och corpsen, som på grund af Riksdagens beslut skola i den närmaste framtiden uppsättas och garnisoneras. Att många olika hänsyn funnits, å hvilka uppmärksamheten måst fästas, ligger i sakens natur, och de svårigheter, hvilka yppats, att i alla fall tillgodose alla berättigade kraf, må icke underskattas.

I ett af dessa fall synes det emellertid som om Kongl. Maj:t vid valet af förläggningssort allt för mycket skattat åt en i princip för öfrigt alldeles riktig och särdeles prisvärd benägenhet att till det minsta nedbringa *de kostnader*, som äro med de nya anläggningarna förenade, nemligen i afseende på förläggningssort för *andra göta artilleriregemente*.

I Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen om anslag till nya kasernetablissemment m. m., gifven Stockholms slott den 9 mars 1894, har nemligen Kongl. Maj:t på anförda grunder föreslagit anslags beviljande till nya kaserner m. m. i *Jönköping* för detta regemente.

Det är denna förläggningssort, som vi anse mindre lämpligt vald ur militärisk synpunkt, någonting som synes klart ådagalagdt genom den utredning, som föreligger i Kongl. Maj:ts ofvan omtalade nådiga proposition, och vi anse just på grund af de skäl, som i nådiga propositionen förebragts, att Riksdagen bör genom att bevilja så mycket större anslag, som behöfves för att uppväga de i sjelfva verket obetydligt högre kostnader för anläggningarna i *Linköping*, bereda Kongl. Maj:t tillfälle att förlägga detta viktiga regemente på den plats, der det ur militärisk synpunkt ovilkorligen synes böra förläggas.

Till stöd för den hemställan, vi gå att göra, anför vi följande:

Herr statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid föredragning af detta ärende inför *Bih. till Riksd. Prot. 1894. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 49 Häft. (N:is 164—165.) 1*

Kongl. Maj:t anført följande hufvudsynpunkter, om hvilka vi här vilja erinra, och dervid kursiverat de moment, som synt oss böra mest framhäfvas:

»Då jag nu går att sjelf yttra mig i frågan om lämpligaste förläggningsplatserna för ifrågavarande ny- och ombildade truppförband, kan jag icke underlåta att redan från början betona, att jag vid de förslag, jag kommer att i nämnda afseende inför Eders Kongl. Maj:t framlägga, *icke ansett mig böra uteslutande, ja ens företrädesvis fästa mig vid de kostnader*, som med truppförbandens förläggning i den ena eller andra orten kunna uppkomma. Utan all fråga måste det ur alla synpunkter betraktas såsom synnerligen viktigt, att statens utgifter för de nya kasern- och skoletablisementen må kunna begränsas till det minsta möjliga, men å andra sidan får ej lemnas obeaktadt, att *det nu gäller att för sekler bestämma de olika truppersnas förläggningsorter och att valet deraf kan komma att i afsevärd mån inverka ej mindre på deras utbildning i och för sig, än äfven på deras mobiliseringsförmåga och utsigterna för dem att vid krigsutbrott med största möjliga skyndsamhet inträffa å de olika krigsskådeplatser, der deras medverkan kan erfordras.* Det torde böra medgifvas, att om en af två eller flera till förläggningsplatser föreslagna orter erbjuder öfvervägande fördelar i nämnda afseenden, på samma gång som emellertid anläggningens kostnaden för det blifvande etablissementet derstädes komme att ställa sig något högre, det icke kan anses vara med sund statshushållning förenligt, att för undvikande af de något högre byggnadskostnaderna till förläggningsort utse den *i militäriskt afseende mindre gynnade orten* och sålunda skapa missförhållanden, som i all framtid kunna störande inverka på truppförbandets i fråga tjenstduglighet.»

Under den utredning af militära auktoriteter, som egnats den viktiga frågan om de nya regementenas och corpsernas förläggningsorter, har *enigt och ostridigt* framhållits såsom oefftergiftiga hufvudfordringar på garnisonsorterna (vi hänvisa fortfarande till Kongl. Maj:ts ofvannämnda nådiga proposition) följande:

Närbelägenhet till den sannolikt blifvande krigsskådeplatsen;

- *Största möjliga lätthet att mobilisera;*

Att trakten omkring garnisonsplatsen är i *topografiskt afseende lik* regementets sannolikt blifvande krigsskådeplats.

Härtill komma äfven andra synpunkter, såsom *olika lätthet att rekrytera, ortens lifsmedelspris, hästrikedom, byggnadspris* o. s. v., hvilka sistnämnda synpunkter dock äro af mera *ekonomisk* art, hvarför de icke enligt samtliga de åberopade auktoriteterna få tagas i *främsta* hänsyn.

Det torde äfven för en icke-fackman vara lätt att inse betydelsen af dessa fordringar i berörda hänseende, och då det synes uppenbart, att hufvudafseende bör fästas just vid dessa omständigheter, vilja vi erinra om, huru

det med afseende å dem är stäldt å de respektive platserna, Jönköping och Linköping. Herr statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet yttrar till statsrådsprotokollet med afseende härå följande, deri vi kursiverat de viktigare momenten:

»Valet af förläggningsplats för andra göta artilleriregemente synes mig ej vara lätt. Att ej Eksjö dertill bör ifrågakomma, anser jag lika med cheferna för artilleriet och fortifikationen vara uppenbart. Svårare ställa sig förhållandena, då det gäller att bestämma sig för en af de båda öfriga städerna. Utan tvifvel måste Linköping betecknas såsom *andra arméfördelnings militära centrum*, och lika visst torde vara, att artilleriterrängen inom andra arméfördelningsområdet är att söka ej på det småländska höglandet, utan på Östergötlands slätter, och att, om andra arméfördelningsområdet någonsin varder utsatt för fiendtligt anfall, *det blifver östgötabygden, en af de sårbaraste delarne af vårt land, som kommer att bilda den egentliga krigsskådeplatsen*. Att under sådana förhållanden det varit önskligt, om fördelnings artilleriregemente kunnat förläggas till Linköping, lärer icke kunna bestridas, helst regementet med en sådan förläggning hade, fränsetd fördelen att vid alla fredsöfningar *operera i de trakter, inom hvilka detsamma under vissa förutsättningar äfven skall hafva att i krig uppträda*, tillika kommit i så nära beröring med en så stor del af fördelnings infanteristyrka, de båda i Östergötland förlagda lifgrenadierregementena, som med nuvarande arméorganisation öfver hufvud är möjligt. En af *hufvudtankarne i den förbättrade härordningen* eller den, som afsåg att redan under freden med hvarandra sammansluta de större *strategiska enheter*, hvilkas behöriga samverkan under krig är vilkoret för framgång, skulle sålunda, hvad angår andra arméfördelnings, hafva blifvit *i möjligaste mån förverkligad*. Då dertill kommer, att Linköping i afseende å alla på truppens utbildning inverkan omständigheter torde kunna *anses vara fullt likställd med Jönköping*, kan jag icke neka, att jag varit mycket böjd att förorda Linköping såsom förläggningsplats för regementet.»

Då herr statsrådet emellertid tillstyrkt regementets förläggande till Jönköping, har detta skett med anförande af ett enda hufvudskäl, nemligen det, att ett fullt tillfredsställande *skjutfält finnes att tillgå närmare intill Jönköping*, än fallet är vid Linköping. Med afseende härpå yttrar herr statsrådet:

»Redan i sitt förenämnda underdåniga utlåtande hafva cheferna för artilleriet och fortifikationen fäst uppmärksamheten å de brister, som i flera anmärkta hänseenden skulle komma att vidlåda det enda skjutfält, som vid Linköping ifrågasatts, och i en till mig ytterligare afgifven embetspromemoria har generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet än mera framhållit, huru

otillfredsställande anordningarna för detta skjutfält i de flesta afseenden skulle blifva.

Kulfånget, yttrar han, komme ej att få tillräcklig utsträckning, så att i hvarje fall möjligheten af att förlupna kulor skulle kunna slå ned ett godt stycke i Roxen ej vore utesluten; banan vore vidare för smal, så att skjutning i divisionsförband vore omöjlig och det icke heller läte sig göra att ens tillnärmelsevis å densamma uppsätta infanteri- och kavallerimål om hvarandra, på sätt som i det verkliga kriget förekomme; och slutligen funnes, hvad som vore det viktigaste af allt, icke någon säkerhet, att den för banan erforderliga mark skulle kunna erhållas för det uppgifna priset, då dels bindande anbud från jordegarna i detta afseende icke förelåge, dels särskilda kostnader ej beräknats för att godtgöra de jordegare, som med anledning af deras hemmans närbelägenhet till skottlinien blefve nödsakade att under skjutningarna utrymma sina derå uppförda hus, och dels slutligen de anspråk på ersättning, som en och annan jordegare redan framställt, för den händelse de i följd af skjutfältets anläggning blefve nödsakade att helt och hållet bortflytta sina boningshus, vida öfverstege hvad vid värderingsförrättningen ansetts böra dem såsom godtgörelse i nämnda afseende tilläggas.

Generalfältygmästaren, som under sådana förhållanden förmäler sig ej finna osannolikt, att statens utgifter för skjutfältets förvärfvande kunna komma att vida öfverstiga hvad som därför beräknats och måhända uppgå ända till 100,000 å 120,000 kronor, och dessutom ytterligare betonas, att om skjutfältet, hvilket är mycket antagligt, inom några år skulle befinnas för litet, ingen möjlighet förefinnes att utan högst betydande kostnader utvidga detsamma, afstyrker alltså på det bestämdaste, att Linköping utses till förläggningsplats för regementet.

Det måste medgifvas, att de sålunda af generalfältygmästaren åberopade skäl väga tungt, och jag kan icke annat än instämma med honom, då ju af alla de frågor, som vid förläggningen af ett artilleriregemente böra tagas i betraktande, ingen torde vara viktigare än den, huruvida med den tilltänkta förläggningen regementets skjutöfningar kunna anses vara behörigen tillgodosedda. Jag anser alltså, att andra göta artilleriregemente bör förläggas till Jönköping, och anmärker endast i förbigående, att denna lösning af frågan om andra göta artilleriregementes förläggning jemväl torde blifva den billigaste, i ty att i Jönköping exercisfält väl måste särskildt anskaffas, men å andra sidan det af Jönköping numera erbjudna bidrag är större än det, som från Linköping skulle erhållits, hvarförutom förläggningen till Linköping skulle nödvändiggjort ej obetydande arbeten å Malmen, att ej tala om kostnaden för skjutfältets anskaffande, som till beloppet ej kan bestämmas.»

Vi föreställa oss, att det sist förebragta skälet, ehuru det säges icke

fått spela någon afgörande roll, i sjelfva verket fått väga mer än vi anse nyttigt, om vi än långt ifrån klandra den vackra sträfvan att i minsta möjliga mån betunga budgeten i och för de nya anläggningarna. Ty med afseende å skjutfältets aflägsenhet från Linköping, i fall om regementet skulle förläggas dit, äfven i så fall det nu för Jönköping afsedda skjutfältet skulle användas, böra icke af en sådan anordning några olägenheter uppstå, utan kanske till och med tvärtom. På tal om Upsala såsom valdt framför Gefle till förläggningssort för andra svea artilleriregemente anföres det såsom en fördel att det blifvande skjutfältet (Marma) ligger en dagsmarsch längre från Upsala än från Gefle. Derom heter det i artilleri- och fortifikationschefernas utlåtande: »Afståndet till denna skjutplats vore två dagsmarscher från Upsala, men blott en från Gefle, men som marschöfningar vore att anse som fältartilleriets viktigaste öfningar näst skjutöfningarna, borde det större afståndet mellan Upsala och Marma ej tillmätas någon betydelse, allra helst som Marma skjutfält allt framgent vore afsedt att begagnas äfven af första svea artilleriregemente, som vore förlagdt i Stockholm, hvarifrån afståndet till Marma vore två dagsmarscher längre än från Upsala till Marma.»

Lemnar man alltså ur räkningen den allt utom osannolika möjligheten att äfven i närheten af Linköping kunna anskaffa ett lämpligt skjutfält, finner man emellertid af ofvanstående, att skjutfältets aflägsenhet — i händelse regementet förlägges i Linköping och det nu för Jönköping afsedda skjutfältet äfven då användes — långt ifrån att tala emot Linköping såsom lämplig garnisonsort, tvärtom styrker vår åsigt, att just å denna ort bör regementet förläggas, ty afståndet från Linköping till skjutfältet i fråga, *Byarum*, ett par mil från Nässjö, är kortare än från Stockholm till Marma. Då marschöfningar, enligt auktoritetens utsago, äro så nyttiga för de båda svea artilleriregementena, är nog förhållandet detsamma med afseende å andra göta artilleriregementet.

Ytterligare, och såsom en sammanfattning af ofvanstående, vilja vi fortfarande med stöd af den i Kongl. Maj:ts nådiga proposition, till hvilken vi åter igen hänvisa, förebragta utredningen, anföra följande, som klart och tydligt talar för här ifrågavarande regementes förläggning till Linköping:

- att Linköping ligger nära den sannolikt blifvande krigsskådeplatsen;
- att Linköpings omgifningar hafva den slättlandsterräng, der artilleriet i händelse af krig komme att operera;
- att Linköpings läge är gynnsamt i mobiliseringsafseende;
- att Linköping eger de tillfällen till befällets taktiska utbildning, hvilka på tal om Upsala såsom förläggningssort påpekats såsom nödiga;
- att Linköping erbjuder tillfälle till samöfning med infanteri: samt
- att Linköping har de billigaste underhållskostnaderna för truppen (nem-

ligen i medeltal 6 öre billigare per portion än vid Jönköpings läns lägerplatser, alltså omkring 9,000 kronor om året i besparing.

I intet annat afseende, fränsett afståndet från skjutfältet, har det kunnat påstås annat, än att Linköping är fullt likställt med Jönköping.

Såsom man af ofvanstående och af innehållet i Kongl. Maj:ts nådiga proposition finner, tala alla skäl för att andra göta artilleriregemente bör förläggas till Linköping.

Det hufvudskäl, skjutfältets aflägsenhet, som anförts mot Linköping, torde här ofvan vara vederlagdt, och är det i allt fall till fullo af den omständighet, att första svea artilleriregemente, utan att olägenheter deraf påvisats, kan hafva sitt skjutfält vida längre bort beläget. I alla händelser torde man finna, att öfriga skäl så öfvervägande tala för Linköping, att det bör anses ställt utom allt tvifvel, att man icke bör förrycka en bland »den förbättrade härorganisationens hufvudtankar» eller blottställa »en af de sårbaraste delarne af vårt land» endast på grund af en enda olägenhet, hvars betydelse auktoriteter dessutom helt och hållet bortreducerat.

Hvad åter angår de ekonomiska fördelarne för anläggningarna i Jönköping äro de i förhållande till frågans stora vikt och betydelse i öfrigt af helt och hållet underordnad betydelse. Att Kongl. Maj:t fäst afseende dervid är dock ett bevis på Kongl. Maj:ts benägenhet att så litet som möjligt betunga landet och för försvarets ordnande. Då emellertid så stora och viktiga skäl vid detta tillfälle tala för att den ekonomiska sidan af saken bör lemnas å sido, i all synnerhet som den summa det gäller är så förhållandevis ringa, är det för visso Riksdagens pligt att med begagnande af sin anslagsrätt sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att ordna frågan om andra göta artilleriregementes förläggningssort utan afseende derå, att kostnaderna för garnisonsbyggnaderna m. m. äro något högre på det ena än på det andra stället.

För att bereda Kongl. Maj:t detta tillfälle, och på det att den här omhandlade frågan må erhålla en, som det synes, behöflig närmare utredning, så få vi, med stöd af hvad här ofvan åberopats, vördsamt hemställa,

att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning, i hvad den rör anslag till uppförande af ett kasern-etablissemment i Jönköping, måtte anslå det belopp, som erfordras för att, om en närmare utredning skulle visa, att andra göta artilleriregemente lämpligast bör förläggas till Linköping, uppföra regementets kasernetablissemment derstädes.

Stockholm den 3 april 1894.

C. J. Jakobson.

Carl Rydberg.